

รายวิชา ศิลปะ (นาฏศิลป์)

รหัสวิชา ศ๒๑๑๐๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง เรียนรู้เรื่องราวลีลานาฏศิลป์

เรื่อง การละครไทย (๓)

ครูผู้สอน ครูโชติกา สมพงษ์

สื่อวีดิทัศน์ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ขอขอบคุณสื่อวีดิทัศน์

จาก Siammelody

เรื่อง โขน ตอน"หนุมานชุกห้องดวงใจ-ยกรบและ
หย่าทัพ"

วันที่สืบค้น ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๘

<https://youtu.be/SltPwJNAoos?si=KPprltRcfl๖๐๑GXu>

คำถาม

นักเรียนคิดว่า ถ้านักเรียนได้มีโอกาส
ได้แสดงโชว์ นักเรียนอยากเป็นตัวอะไร
เพราะเหตุใด

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. เรียนรู้และเข้าใจการละครไทยแต่ละยุคสมัย
๒. วิเคราะห์ นำเสนอประวัติการละครไทยแต่ละยุคสมัย

ทบทวน

เกม

เกมจับคู่
ประวัติละครไทย

รัชกาลที่ ๑

ละครเรื่องอิเหนา ซึ่งเป็นละครที่ได้รับการยกย่องจาก วรรณคดี
สโมสร ว่าเป็นยอดของบทละครร่ำ

รัชกาลที่ ๒

มีการเก็บภาษีมหรสพ ขึ้นเป็นครั้งแรกเรียกว่า ภาษีโรงละคร

รัชกาลที่ ๓

ปรับปรุงการแสดงละคร เรียกว่า ละครดึกดำบรรพ์ มีโรงละคร
ที่เก็บเงินจากผู้ชมเป็นครั้งแรก ชื่อโรงละครปรีณิเฑียร

รัชกาลที่ ๔

ให้ผู้แสดงเปิดหน้าและสวมมงกุฎหรือชฎา

รัชกาลที่ ๕

ยกเลิกละครหลวง มีการละครของเจ้าขุนมูลนายฝึกหัดละคร

สมัยรัชกาลที่ ๕

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระองค์ทรงโปรดการละครเป็นอย่างยิ่ง ทรงพระราชนิพนธ์บทละครหลายเรื่อง เช่น เรื่องพระร่วง สกุนตลา ท้าวแสนปม เป็นต้นพระองค์ได้ใช้การละครเป็นกุศโลบายสอนในเรื่องความสามัคคี ความรักชาติ และความซื่อสัตย์

สมัยรัชกาลที่ ๒

พระองค์ทรงโปรดให้ตั้งกรมมหรสพ และโรงเรียนฝึกหัดศิลปะทางโขนละคร และปีพาทย์ ชื่อว่า "โรงเรียนทหารกระบี่หลวง" ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนพรานหลวง ผู้ใดที่มีความรู้ความสามารถทางด้านดนตรี - นาฏศิลป์ และการละครจะได้รับบรรดาศักดิ์ แต่งตั้งเป็นคุณหลวง คุณพระ เจ้าพระยา และท่านเจ้าพระยา

สมัยรัชกาลที่ ๗

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

การละครก็มีการปรับเปลี่ยนเป็นสมัยใหม่มากขึ้น เกิดละครหลวงวิจิตรวาท
การ เป็นละครปลุกใจให้รักชาติ มีความเสียสละ และการแสดงให้เห็นถึงพลังความ
สามัคคี เช่น เรื่องเลือดสุพรรณ อานุภาพแห่งความรัก อานุภาพแห่งความเสียสละ
และอานุภาพพ่อขุนรามคำแหง เป็นต้น

สมัยรัชกาลที่ ๗

เกิดละครร้อง ซึ่งเป็นคณะละครเอกชนที่มีชื่อเสียง
ได้แก่ ละครจันทโรภาส ลักษณะการแสดงเป็นละครเวที
มีการทำเพลงไทยเดิม มาใส่บทร้องสมัยใหม่ เป็นลักษณะ
เพลงไทยสากล แต่ยังใช้เรียกชื่อว่าละครร้อง

สมัยรัชกาลที่ ๙

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล
พระอัฐมรามาธิบดินทร

ในสมัยนี้การแสดงนาฏศิลป์ โขน ละคร จัดอยู่ในการกำกับดูแลของกรมศิลปากร หลวงวิจิตรวาทการ อธิบดีคนแรกของกรมศิลปากรได้ฟื้นฟู การแสดง โขน ละครในรูปแบบใหม่ โดยจัดตั้งโรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์ขึ้น เพื่อให้ การศึกษาทั้งด้านศิลปะและสามัญ

สมัยรัชกาลที่ ๘

และเพื่อยกระดับศิลปให้ทัดเทียมกับนานาชาติประเทศ
เกิดละครรูปแบบใหม่ ที่เรียกว่า ละครหลวงวิจิตรวาทการ
เป็นละครที่มีแนวคิดปลุกใจให้รักชาติ บางเรื่องเป็นละครพูด เช่น
เรื่องศึกกลาง เรืองพระเจ้ากรุงธนบุรี เป็นต้น

สมัยรัชกาลที่ ๙

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
บรมนาถบพิตร

ในสมัยนี้พระองค์โปรดเกล้าฯ ให้บันทึกภาพยนตร์สี่ส่วนพระองค์ บันทึกทำรำ
เพลงหน้าพาทย์องค์พระพิราพ ทำรำเพลงหน้าพาทย์ของพระ นาง ยักษ์ ลิง และ
โปรดเกล้าฯ ให้จัดพิธีไหว้ครู

สมัยรัชกาลที่ ๙

อีกทั้งยังมีการปลูกฝังจิตสำนึกในการร่วมกันอนุรักษ์ สืบสาน และพัฒนาศิลปะการแสดงของชาติผ่านการเรียนการสอนในระดับการศึกษาทุกระดับมีสถาบันที่เปิดสอนวิชาการละครเพิ่มมากขึ้นทั้งของรัฐและเอกชน มีรูปแบบในการแสดงละครไทยที่หลากหลายให้เลือกชม เช่น ละครเวที ละครพูด ละครร้อง ละครรำ เป็นต้น

นาฏศิลป์และการละคร อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐบาล คือ กระทรวงวัฒนธรรม มีการส่งเสริมให้จัดการแสดงโขนพระราชทาน และให้ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทยคิดประดิษฐ์ท่ารำชุดใหม่ ๆ และการยกย่องให้เป็นศิลปินแห่งชาติ

สมัยรัชกาลที่ ๑๐

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นแบบอย่างด้านการอนุรักษ์ขน
ทรงสนพระราชหฤทัยในศิลปะการแสดงมาตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ ทั้งยังทรงเป็น
องค์ต้นแบบขอเยาวชนคนไทยในการฝึกหัดโขน ทรงมพระมหากรุณาธิคุณต่อ
วงการนาฏศิลป์และดนตรีไทยอย่างยิ่ง

สมัยรัชกาลที่ ๑๐

โดยเฉพาะ“การแสดงโขน”ทรงส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสได้ชม ศิลปะการแสดง
ชั้นสูงที่ถือเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมของชาติ

จวบจนมาถึงปัจจุบันพระองค์ยังทรงส่งเสริมและสนับสนุนการแสดงโขนของ
กรมศิลปากรมาอย่างต่อเนื่อง โดยเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรและ
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดการแสดงนาฏศิลป์ โขน ละคร ระบำ รำ ฟ้อน
เพื่อเป็นการสืบสานพระราชปณิธานในพระราชบิดาและพระราชมารดาที่
ทรงส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของประเทศชาติและเพื่อให้ประชาชนชาวไทยได้รับ
ความสุข สนุกสนาน เนื่องในโอกาสต่าง ๆ

สมัยรัชกาลที่ ๑๐

และสมัยนี้เป็นยุค IT ยุคที่เรียกว่าโลกไร้พรมแดนมีการแสดงมากมายเกิดขึ้นจากอิทธิพลของชาติต่าง ๆ การละครไทยก็มีรูปแบบเปลี่ยนไป จากละครรำ ละครร้อง ที่ทำเสนอเรื่องของกษัตริย์ เจ้าหญิง เจ้าชาย ที่เรียกว่า ละครจักร ๆ วงศ์ ๆ เปลี่ยนเป็นละครเวที ละครวิทยุ ละครโทรทัศน์ เรียกว่าละครสะท้อนชีวิตและสังคม ซึ่งถ่ายทอดออกตามสื่อ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ เป็นที่นิยมเพราะสามารถเข้าถึง ประชาชนทุกกลุ่ม นอกจากนี้ยังมีละครเวที ที่แสดงอย่างหรูหราตระการตาด้วยเครื่องแต่งกาย ฉาก แสงสี ระบบเสียง ทำให้การชมละครมีความตื่นเต้นเหมือนจริงมากยิ่งขึ้น

คำถาม

จากการที่นักเรียนได้ศึกษาประวัติ
ละครไทยมา นักเรียนคิดว่าเพราะเหตุใด
ละครไทยถึงมีการเปลี่ยนแปลง

ใบงานที่ ๑๐ เรื่อง ประวัติละครไทย
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง เรียนรู้เรื่องราวศิลปนาฏศิลป์
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๔ เรื่อง การละครไทย ๓
รายวิชา ศิลปะ (สาระนาฏศิลป์) รหัสวิชา ศ๒๑๑๐๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๒

คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์แล้วเขียนสรุปประวัติละครไทยในยุคสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ ๒ - ๑๐) ลงใน
กระดาษโพสอิท แล้วนำกระดาษโพสอิท ที่เขียนสรุปมาปะติดลงในใบงาน และตกแต่งให้สวยงาม

ใบงานที่ ๑๐

เรื่อง ประวัติละครไทย

ให้นักเรียนวิเคราะห์แล้วเขียนสรุปประวัติ
ละครไทยในยุคสมัยรัตนโกสินทร์
(รัชกาลที่ ๒ - ๑๐) ลงในกระดาษโพสอิท
แล้วนำกระดาษโพสอิท ที่เขียนสรุปมาปะติด
ลงในใบงาน และตกแต่งให้สวยงาม

สรุป ประวัติการละครไทยในแต่ละสมัย

สมัยรัชกาลที่ ๖

- ทรงพระราชนิพนธ์บทละคร เช่น เรื่องพระร่วง สกุนตลา เป็นต้น
- ละครสอนในเรื่องความสามัคคี ความรักชาติ และความซื่อสัตย์
- ตั้งกรมมหรสพ โรงเรียนฝึกหัดศิลปะทางโขน ละคร และปี่พาทย์ ชื่อว่า "โรงเรียนทหารกระบี่หลวง" ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนพรานหลวง
- ผู้ใดที่มีความรู้ความสามารถทางด้านดนตรี - นาฏศิลป์ และการละครได้รับบรรดาศักดิ์แต่งตั้งเป็นคุณหลวง คุณพระ เจ้าพระยา และท่านเจ้าพระยา

สมัยรัชกาลที่ ๗

- ละครสมัยใหม่มากขึ้น เกิดละครหลวงวิจิตรวาทการ เป็นละครปลูกใจให้รักชาติ มีความเสียดสี ความสามัคคี เช่น เรื่องเลือดสุพรรณ อานุภาพแห่งความรัก
- เกิดละครร้อง ซึ่งเป็นคณะละครเอกชนที่มีชื่อเสียง ได้แก่ ละครจันทโรภาส ลักษณะการแสดงเป็นละครเวที มีการทำเพลงไทยเดิม มาใส่บทร้องสมัยใหม่เป็นลักษณะ เพลงไทยสากล แต่ยังใช้เรียกชื่อว่าละครร้อง

สมัยรัชกาลที่ ๘

- ในสมัยนี้การแสดงนาฏศิลป์ โขน ละคร จัดอยู่ในการกำกับดูแลของกรมศิลปากร
- หลวงวิจิตรวาทการ อธิบดีคนแรกของกรมศิลปากรได้ฟื้นฟู การแสดงโขน ละคร ในรูปแบบใหม่
- จัดตั้งโรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์ขึ้น
- เกิดละครรูปแบบใหม่ ที่เรียกว่า ละครหลวงวิจิตรวาทการ เป็นละครที่มีแนวคิด ปลุกใจให้รักชาติ บางเรื่องเป็นละครพูด เช่น เรื่องศึกถลาง เรื่องพระเจ้ากรุงธนบุรี เป็นต้น

สมัยรัชกาลที่ ๙

- บันทึกรำเพลงหน้าพาทย์องค์พระพิราพ ทำรำเพลงหน้าพาทย์ของพระนาง ยักษ์ ลิง
- จัดพิธีไหว้ครู ปลุกฝังจิตสำนึกในการร่วมกันอนุรักษ์ สืบสาน และพัฒนา ศิลปะการแสดงของชาติผ่านการเรียนการสอนในระดับการศึกษาทุกระดับ
- นาฏศิลป์และการละคร อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงวัฒนธรรม
- ส่งเสริมการแสดงโขน (โขนพระราชทาน)
- ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรี-นาฏศิลป์ ได้รับการยกย่องให้เป็นศิลปินแห่งชาติ

สมัยรัชกาลที่ ๑๐

- ทรงเป็นองค์ต้นแบบขอเยาวชนไทยในการฝึกหัดโขน
- จัดการแสดงนาฏศิลป์ โขน ละคร ระบำ รำ ฟ้อนเพื่อเป็นการสืบสานพระราชปณิธานในพระราชบิดาและพระราชมารดา
- สมัยนี้เป็นยุค ITยุคที่เรียกว่าโลกไร้พรมแดนมีการแสดงมากมายเกิดขึ้น จากอิทธิพลของชาติต่าง ๆ การละครไทยก็มีรูปแบบเปลี่ยนไป
- มีละครเวที ที่แสดงอย่างหรูหราตระการตาด้วยเครื่องแต่งกาย ฉาก แสงสี ระบบเสียง ทำให้การชมละครมีความตื่นเต้น เหมือนจริงมากยิ่งขึ้น

บทเรียนครั้งต่อไป

เรื่อง นาฏศิลป์นานาชาติ

สิ่งที่ต้องเตรียม

๑. ใบความรู้ที่ ๑๒ เรื่อง นาฏศิลป์นานาชาติ
๒. ใบงานที่ ๑๑ เรื่อง นาฏศิลป์นานาชาติ

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th)

